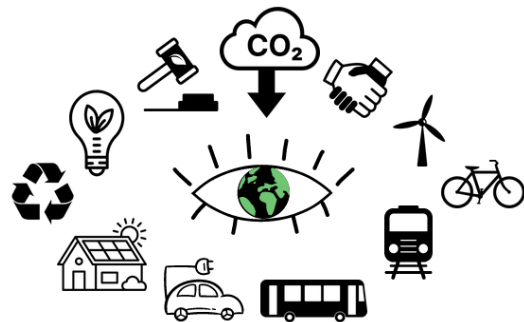

Geriausios Šiaurės ir Baltijos šalių švelninimo priemonės kovoti su klimato kaita Lietuvoje

Data:30/09/2024, atnaujinta.

Faktų lapas

Darbo grupė, kurią sudaro Danijos, Norvegijos, Švedijos, Latvijos, Lietuvos, Baltarusijos ir Ukrainos aplinkosaugos organizacijų nariai, išanalizavo klimato kaitos mažinimo politiką ir priemones bei nustatė geriausias savo šalių švelninimo priemones. Pateikiame apžvalgą, daugiausia dėmesio skiriant politikai ir priemonėms, kurios gali įkvėpti Danijos energetikos ir klimato politiką.

Klimato įstatymai

Klimato įstatymai yra svarbūs klimato veikslių teisiniai pagrindai.

Lietuvos Seimas priėmė dekretą dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės 2021 metams patvirtinimo, apimančios tikslus visiems sektoriams iki 2050 m.

Klimato tikslai

Klimato tikslai yra svarbūs klimato veikslių gairėms. Jie turėtų būti plataus užmojo, atsižvelgiant į teisingą mažinimo dalį, kad būtų pasiekta pasaulinė 1,5 °C tikslinė dalis. Lietuvos klimato tikslai 2030, 2040 ir 2050 metams nėra pakankamai ambicingi ir nesuderinami su Paryžiaus susitarimu. 2030 m. turėtų būti sumažintas bent 65 %, o ne 55 %, o klimato neutralumas turėtų būti pasiektas 2040 m., o ne 2050 m.

Anglies dioksido mokesčiai ir mokesčių/PVM sumažinimai

Anglies dioksido mokesčiai ir mokesčių (PVM) sumažinimas yra svarbios politikos priemonės, leidžiančios „priversti teršėjus mokėti“ ir skatinti klimato kaitos veiksmus. Reikėtų toliau taikyti esamus iškastinio kuro mokesčius, o transporto kuro mokesčius didinti, kad būtų padengtos visos (vidinės ir išorinės) transporto išlaidos. Reikalingi papildomi mokesčiai už pastatuose naudojamą iškastinį kurą, taip pat už žemės ūkio išmetamų teršalų kiekį.

Siekiant remti tvaresnį transportą, turėtų būti įvestos kelių kainos ir mokėjimas už vairavimą miestuose. Tai gali apimti 5 metų išimtį elektromobiliams iki 2029 m.

Jei didinami mokesčiai mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, jie turėtų būti kompensuojami tiesiogine parama

Energijos vartojimo efektyvumas vis dar svarbus

Energijos vartojimo efektyvumas yra vienas iš Lietuvos energetikos tikslų prioritetų, tačiau tai nereiškia reikšmingo taršos mažinimo. Reikėtų naudoti daugiau politikos priemonių, nes renovacija vyksta lėtai.

Atsinaujinančios energijos politika ir priemonės

Atsinaujinančios energijos politika ir priemonės yra labai svarbios siekiant klimato tikslų. Lietuvoje svarbu:

- Parinktos pagreičio zonos aplinkai draugiškam vėjo energijos vystymui.
- Ankstyvas vietos žmonių ir veikėjų įtraukimas už didelę atlygį.
- Parama vietos energetikos bendruomenėms, įskaitant palankią aplinką, kurios Lietuvoje iš esmės trūksta.
- Intensyvesnis užstatytos aplinkos naudojimas saulės energijos gamybai, ypač naujiems pastatams ir automobilių stovėjimo aikštelėms.

Autoriai:

- Gunnar Boye Olesen, Judit Szoleczky, **INFORSE-Europe, Denmark**
- Reinhold Pape, Fredrik Lundberg, **AirClim Secretariat, Sweden**
- Dag Arne Høystad, **Norges Naturvennforbund Norway**
- Jānis Matulis, **Latvian Green Movement, Latvia**
- Domantas Tracevičius, **VšĮ „Žiedinė ekonomika“, Lietuva**
- Irina Sukhy, Uladzimir Rak, **Ecohome, Belarus / Ekokoncepcija, Lithuania**
- Sofia Sadogurska, Kostiantyn Krynytskyi, **Ecoaction, Ukraine**

Kontaktai:

Gunnar Boye Olesen
gunnar.olesen@inforse.org
Domantas Tracevičius
domantas@circulareconomy.lt

Pilna ataskaita:

www.inforse.org/europe/BetterGreenDealBalticProject.htm

Remiama:

Nordic Council of Ministers, AirClim, and INFORSE-Europe.

Kuro perėjimas nuo iškastinio kuro

Kitas svarbus politikos ir priemonių tipas yra kuro perkėlimas nuo iškastinio kuro. Tam, žinoma, reikia pereiti prie atsinaujinančių šaltinių alternatyvų, ypač atsinaujinančios elektros energijos. Mes nustatėme šiuos dalykus:

- Parama vandeniliui turi būti teikiama tik žaliajam vandeniliui ir tik sunkiai mažinamuose sektoriuose, nes vandenilio gamyba patiria nuostolių ir daugeliu atvejų yra mažiau efektyvi

nei tiesioginis elektros naudojimas (pavyzdžiui, transporto srityje jis yra mažiau efektyvus, išskyrus tolimųjų atstumų laivybą).

- Sumažinkite / venkite vietinės oro taršos iš mažų krosnelių.
- Laipsniškas iškastinio kuro šildymo nutraukimas 2035 m. (anksčiau nei 2040 m.).
- Statybvietės be taršos, kaip dabar reikalaujama kai kuriuose Norvegijos miestuose
- Parama elektromobiliams, pageidautina su vienoda parama visiems automobiliams socialiai teisingu būdu.
- Sustabdyti naujų iškastiniu kuru varomų automobilių pardavimą, nes Norvegija planuoja nuo 2025 m
- Subsidija elektrinei laivybai, tiek keltams, žvejybos valtims, tiek mažesniems krovininiams laivams

Transporto politika

Transporto politika yra svarbi siekiant nutraukti nuolat didėjančio transporto tendenciją, dėl kurios labai sunku realiai palaipsniui atsakyti visų transporto sektoriuje išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Kai kurios iš pagrindinių politikos dalių, skirtų šiam tikslui pasiekti, yra šios:

- Didinti valstybės paramą dviračių infrastruktūrai, kuri yra daug mažesnė už vietos veikėjų, įskaitant savivaldybes, ketinimus
- Daugiau paramos viešajam transportui plėtoti. Viešasis transportas turėtų būti naudingas daugiau žmonių, o ne sumažinti autobusų skaičių, kaip tai daroma šiandien
- Pagalba tarptautiniams traukiniams, naktiniams traukiniams, vadovaujantis Švedijos pavyzdžiu (Švedija pradėjo važiuoti naktiniu traukiniu Stokholmas ir Malmė į Hamburgą ir Berlyną.

Kitos politikos

Pirmiau nurodytas politikos kryptis ir priemonės analizuoja projekto partneriai, tačiau yra ir kitų gerų švelninimo priemonių, įskaitant:

- Maisto atliekų mažinimo politika.
- Daugiau augalinio maisto politika
- Žemės ūkio politika, kuria siekiama sumažinti žemės ūkio išmetamų teršalų kiekį ir žemės ūkio sąnaudas, pvz., trąšas
- Tvaresnio gyvenimo būdo, transporto poreikių mažinimo, būsto dydžio, vartojimo ir kt. pakankamumo politikos.
- Žiedinės ekonomikos politika, skirta sumažinti vartojimo poveikį klimatui

Ne visos švelninimo priemonės yra geros, todėl siūlome neplėsti šių švelninimo priemonių:

- > Branduolinė energija yra rizikinga ir labai brangi technologija
- > CCS biomasės deginimui ir iškastinio kuro deginimui. Yra saugesnių ir švaresnių alternatyvų, kaip palaipsniui panaikinti šias emisijas
- > Skystas biokuras, kurio išmetamas ŠESD kiekis dažnai panašus į iškastinį kurą.
- > Reklamuoti ekologišką aviacinį kurą, o ne skatinti ekologiškas aviacijos alternatyvas, nes dauguma aviacijos poveikio klimatui yra ne CO₂, kurio galima išvengti naudojant ekologišką kurą, o kiti dideliame aukštyje išmetami teršalai.